

Onderwerp **Routekaart en uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie
ter informatie**

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 14 050

Bijlage(n) 2

Ons kenmerk 146033-2024

Datum

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte lezer,

Ons voedselsysteem staat onder druk. De manier waarop we nu voedsel produceren draagt in grote mate bij aan klimaatverandering. Tegelijk bedreigt klimaatverandering onze voedselzekerheid: door weersextremen zullen steeds vaker oogsten mislukken. Ook heeft onze huidige manier van consumeren negatieve effecten op onze gezondheid. Het aantal mensen met obesitas en leefstijlgerelateerde ziekten stijgt. Doordat niet iedereen toegang heeft tot gezond eten, worden gezondheidsverschillen vergroot.

We hebben te maken met grote maatschappelijke opgaven. Alles wijst er op dat een transitie noodzakelijk is. We vinden dat we als gemeente regie moeten pakken. Door te werken aan deze systeemverandering kunnen we een grote impact maken op de gezondheid van zowel de mens als de aarde. Door te werken aan gezond en duurzaam eten kunnen we als gemeente het verschil maken. Het mes snijdt hierbij aan twee kanten: gezonder en duurzamer eten is beter voor de aarde én voor onszelf. Daarnaast is een transitie naar een duurzaam voedselsysteem noodzakelijk voor de voedselzekerheid.

Het coalitieakkoord 2022-2026 'Het begint in Groningen, voor wat echt van waarde is', erkent de noodzaak van de voedseltransitie. Deze transitie vraagt een gezamenlijke ambitieuze inzet van de gemeente met onze inwoners, kennisinstellingen, bedrijven en medeoverheden in de regio. De voedseltransitie en de eiwittransitie staan niet los van elkaar. Een duurzamer en gezonder voedselsysteem, vereist een transitie naar meer plantaardige eiwitten. Dit in combinatie met gezonder, meer lokaal en duurzamer eten.

Volgvel 1

Waarom een routekaart en uitvoeringsagenda?

Wij vinden dat wij als gemeente onze rol moeten pakken in de voedsel- en eiwittransitie. In deze routekaart beschrijven we onze visie. We stellen doelen voor 2030 en 2050 waarmee wij de transitie willen bereiken. Dit kunnen en willen we niet alleen doen. De routekaart is daarom tegelijk een uitnodiging aan iedereen in de voedselketen om met ons mee te denken en te doen: hoe werken we samen aan de noodzakelijke transitie? We stellen de routekaart vast tot 2030. Dan evalueren we de doelstellingen en sturen we waar nodig bij.

De kern van onze visie is een systeemverandering. Dat is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. Juist daarom willen we er mee beginnen. We grijpen verschillende mogelijkheden aan om op lokaal niveau de systeemverandering aan te jagen. Zo onderzoeken de we mogelijkheden binnen de omgevingswet, zetten we in op de voedselkennis en -vaardigheden van jongeren en agenderen we binnen het NPLG.

Onze visie wordt ondersteund door het rapport ‘naar een voedselbeleid’ van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en sluit aan bij de visie ‘Het Nederlands voedselsysteem in 2050’ van de Wageningen Universiteit. Op basis van wetenschappelijk onderzoek beschrijft deze visie een toekomstscenario voor het Nederlandse voedselsysteem.¹

Alle concrete projecten en acties die we de komende jaren gaan uitvoeren, staan beschreven in de uitvoeringsagenda. Deze stellen we vast voor de periode 2024-2026. Hierna evalueren en herzien we de uitvoeringsagenda.

Doelstellingen

We werken aan drie sporen: *productie*, *consumptie* en de *voedselomgeving*. Voor elk spoor zijn doelen gesteld voor 2050 en tussendoelen voor 2030. Ons hoofddoel is een gezond en duurzaam voedselsysteem in 2050 waarin gezond, duurzaam en meer plantaardig eten voor iedereen in onze gemeente toegankelijk is.

- Productie

Voor productie zetten we in op kringlooplandbouw binnen onze regio in 2050. We hanteren hierbij de vijf principes zoals geformuleerd door de Wageningen Universiteit.²

Voor 2030 zetten we in op de volgende tussendoelen:

- 50% minder chemie gebruikt door landbouwbedrijven binnen onze gemeente.
- 50% minder vruchtbare akkergronden gebruikt voor veevoer. Vee wordt voornamelijk gevoerd uit reststromen en/of met gras van kruidenrijk grasland.
- Bemesting vindt hoofdzakelijk plaats via groenbemesters, lokale compost en mest van eigen bedrijf of een lokale veehouderij.
- Er is een korte-keten-voorziening opgezet, waar de agrarische ondernemers van de gemeente (een deel van) hun producten kunnen verkopen.

---

¹ Zie voor de volledige visie: <https://www.wur.nl/nl/nieuws/het-nederlandse-voedselsysteem-in-2050-gezond-en-circulair.htm>

² Zie voor meer informatie: <https://www.wur.nl/nl/project/can-do-it-1.htm>

Volgvel 2

We werken hierin samen met verschillende partijen zoals agrarische bedrijven, voedselproducenten, samenwerkingsverband Fascinating, de provincie Groningen en Agro Agenda Noord-Nederland.

- *Consumptie*

Met betrekking tot de consumptie van onze inwoners zetten we in op de eiwittransitie: de transitie naar meer plantaardige eiwitten. Daarnaast versterken we de voedselkennis en -vaardigheden van onze inwoners en gaan we voedselverspilling tegen.

Voor 2050 stellen we de volgende doelstellingen:

- Inwoners van de gemeente Groningen halen 70% van hun eiwitten uit plantaardige bronnen en 30% uit dierlijke bronnen.
- Er zijn voedsellessen voor basis- en middelbare scholieren.
- Er wordt op alle scholen een duurzame en gezonde maaltijd geserveerd.
- Inwoners zijn betrokken bij het voedselbeleid, bijvoorbeeld via voedselraden.

Voor 2030 stellen we de volgende tussendoelen:

- Inwoners halen 60% van hun eiwitten uit plantaardige bronnen en 40% uit dierlijke bronnen.
- Er zijn voedsellessen op alle basisscholen.
- Er is geen voedselverspilling meer.
- Er is in alle wijken de mogelijkheid om samen te koken en te eten, bijvoorbeeld in wijkcentra en buurtrestaurants.

Aan deze doelstellingen werken we onder andere samen met scholen, wijk- en buurtcentra, lokale voedselinitiatieven en wijkorganisaties.

- *Voedselomgeving*

Het belang van een voedselomgeving die gezonde en duurzame keuzes stimuleert komt steeds meer onder de aandacht. Er wordt meer onderzoek gedaan naar de invloed van de fysieke leefomgeving, zoals de supermarkt, horeca, (school)kantines en de openbare ruimte, op de voedselkeuzes van mensen. We willen zorgen voor een leefomgeving die uitlokt tot gezonde en duurzame keuzes. Gemeenten hebben meer instrumenten nodig om te kunnen sturen op een voedselomgeving die gezonde en duurzame keuze stimuleert. Hiervoor is landelijke wetgeving in ontwikkeling. Voor 2050 zijn de volgende doelstelling geformuleerd:

- Onze fysieke voedselomgeving is volledig duurzaam, gezond en bevordert duurzame en gezonde keuzes.
- Er zijn rondom scholen gezonde en duurzame eetmogelijkheden.

Voor 2030 stellen we volgende tussendoelen:

- Er is in elke wijk een gezonde en duurzame voedselhub (een plek waar gemakkelijk gezond en duurzaam voedsel kan worden opgehaald. Dit kan een voedseltuin zijn, maar ook een buurthuis of een winkel).
- Er is voldoende duurzame en gezonde keuze in onze horeca.
- In elke nieuw te bouwen wijk is er ruimte gereserveerd voor een fruitboomgaard en/of moestuin.

Volgvel 3

Deze doelstellingen zijn (nog) niet gekwantificeerd. De komende jaren zullen we meer onderzoek gaan doen naar de voedselomgeving in onze gemeente. Hieruit volgt een kwantitatieve doelstelling.

Aan deze doelstellingen werken we samen met kennisinstellingen, scholen, lokale ondernemers en andere gemeenten.

Rol van de gemeente

Als gemeente Groningen kunnen en willen we een rol spelen in de voedsel- en eiwittransitie. In het coalitieakkoord is afgesproken dat we als gemeente, samen met kennisinstellingen en bedrijven, koploper willen worden. Dat de gemeente Groningen een rol heeft in de voedsel- en eiwittransitie werd bevestigd in de verkenning die we in december 2023 aan uw raad hebben gestuurd. Hieruit bleek dat de partijen in de voedselketen een rol voor de gemeente zien in het aanjagen en versterken van de voedsel- en eiwittransitie.

Onze rol vloeit ook voort uit de zorgplicht die wij hebben voor de gezondheid van onze inwoners. Het wordt steeds belangrijker om in te zetten op preventie van onder meer leefstijlgerelateerde ziekten. Gezonde voeding speelt een belangrijke rol bij het terugdringen van de gezondheidsverschillen binnen onze gemeente.

Tevens hebben we ons als gemeente gecommitteerd aan doelstellingen waarbij voedsel een essentieel onderdeel is om deze doelstellingen te behalen. Zo willen we in 2050 een volledig circulaire gemeente zijn. Hierin is de voedsel- en eiwittransitie een van de belangrijkste sporen.

We willen partijen die al bezig zijn met de voedsel- en eiwittransitie faciliteren, bijvoorbeeld via vergunningverlening. Daarnaast werken we samen met verschillende partijen en organisaties aan concrete projecten zoals beschreven in de uitvoeringsagenda. We zetten hierbij nadrukkelijk in op economische kansen voor bedrijven en de ontwikkeling van duurzame initiatieven, producten en ketens.

Via onze inkoop zijn we ook een ketenpartner. Als grote werkgever heb je daarnaast een zorgplicht naar je werknemers. Door zelf gezond, duurzaam, lokaal en meer plantaardig in te kopen, pakken wij onze verantwoordelijkheid en inspireren wij andere organisaties.

We agenderen we het belang van de voedsel- en eiwittransitie in verschillende overlegorganen. Binnen de TLG, de uitwerking van de provincie Groningen van het NPLG, zijn we betrokken bij vier van de zeven gebiedsplannen van de provincie Groningen.

Tot slot stimuleren en inspireren we onze inwoners om gezonde, duurzame en meer plantaardige keuzes te maken. Dit doen we door informatie te delen en praktische workshops te ondersteunen en organiseren samen met organisaties in de wijken. Zo geven we onze bewoners meer kennis over gezond en duurzaam voedsel en meer vaardigheden om hier zelf mee aan de slag te kunnen.

Samenwerken

Volgvel 4

De gemeente kan en wil de voedsel- en eiwittransitie niet alleen realiseren. Tijdens de ontwikkeling van de routekaart en de uitvoeringsagenda hebben we met veel verschillende partijen gesproken. We blijven deze partijen betrekken bij de uitvoering. Na de zomer van 2024 gaan we per groep in gesprek over hoe we gezamenlijk naar de doelstellingen toe kunnen werken.

We gaan in gesprek met agrarische bedrijven in onze gemeente om een beeld te krijgen van de huidige stand van zaken en de stappen die al gezet zijn richting verduurzaming van de landbouw binnen onze gemeente. Door de ondernemers goed te leren kennen, inzicht te krijgen in hun vragen en belemmeringen, willen we samen met hen stappen zetten richting de transitie naar een duurzame voedselproductie.

Voedsel is bij uitstek een onderwerp waar we ook in samenwerken met inwoners. door inwoners actief te betrekken bij projecten en beleid, bijvoorbeeld met een voedselraad.

Uitvoeringsagenda 2024-2026

De acties en de activiteiten voor de komende twee jaar staan in de uitvoeringsagenda. Dit betreft projecten, beleidsontwikkeling, netwerk bouwen en onderzoeken. Een deel van de projecten gaan we afronden binnen deze uitvoeringsagenda. Voor andere projecten is eerst meer onderzoek of aanvullende financiering nodig. Deze starten we wel op in deze periode.

Enkele voorbeelden staan hieronder beschreven.

- *Productie*
  - We dragen financieel bij aan het project van LTO Noord en Urgenda voor meer kruidenrijk grasland. Boeren kunnen met korting kruidenrijke grasmengsels inkopen om laagdrempelig te ontdekken wat de resultaten zijn van kruidenrijk gras, in vergelijking met raaigras.
  - Met het faciliteren van een korte-keten-voorziening willen we de verbinding tussen de lokale producent en consument versterken. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van een logistiek netwerk, waar de producenten gebruik van kunnen maken om producten dicht bij de consument te brengen.

- *Consumptie*
  - Na een succesvolle pilot, breiden we de kinderkookworkshops uit naar alle 33 scholen die een Verlengde Schooldag-programma hebben. We stellen hiervoor workshopleiders, budget voor boodschappen en eventueel kookvoorzieningen beschikbaar. We onderzoeken daarnaast hoe we dit kunnen uitbreiden naar alle scholen in de gemeente.
  - We zetten in op het verminderen van voedselverspilling bij onze inwoners door het delen van praktische tips. Deze aanpak vormt de eerste stap richting een duurzamere omgang met voedsel.

- *Voedselomgeving*
  - Samen met zes horecaondernemers verduurzamen we de menukaart en gaan we voedselverspilling tegen. Hiermee willen we ook andere ondernemers inspireren. Tegelijk gaan we ook de producenten aan dit traject te verbinden.

- We onderzoeken of en hoe het omgevingswetinstrumentarium (met onder andere vergunningen en het omgevingsplan) ingezet kan worden om de voedselomgeving gezond en duurzamer te maken. Om meer inzicht te krijgen in de staat van onze voedselomgeving in onze gemeente, gaan we een onderzoek uitvoeren. De Universiteit van Amsterdam heeft samen met het Amsterdam UMC een meetinstrument ontwikkeld voor de voedselomgeving. We gaan een vergelijkbare scan uitvoeren in de gemeente Groningen.

Monitoring

We stellen ambitieuze doelen voor 2030 en 2050. Het is belangrijk te blijven monitoren of we op de goede weg zitten en of de doelen moeten worden bijgesteld. De komende periode (2024-2026) zetten we per thema (productie, consumptie en voedselomgeving) een monitor op. We werken hierin samen met verschillende onderzoeksinstituten zoals de Rijksuniversiteit Groningen, Hogeschool Van Hall Larenstein en de Wageningen University & Research. Daarnaast kunnen we gebruikmaken van de data via het Lifelines-project en onze eigen wijkmonitor.

Financiën

De activiteiten voor de voedsel- en eiwittransitie worden op verschillende manieren gefinancierd. Voor 2024 zijn de activiteiten gedekt uit incidenteel budget toegekend op de begroting (€250.000 werkbudget voor voedsel, landbouw en landelijk gebied). Daarnaast is er ook vanuit de uitvoeringsagenda circulair tot 2026 budget beschikbaar om te werken aan de voedsel- en eiwittransitie (€30.000 per jaar). Ook kan er vanuit het compensatiefonds Eelde budget beschikbaar worden gesteld voor stadslandbouw.

Voor de langere termijn zien we kansen voor subsidie vanuit Europa, Nationaal Programma Groningen, Nij Begun en Nationaal Programma Landelijk Gebied. Eerder hebben we bijvoorbeeld al Europese subsidies ontvangen voor het project Reframe en Foodtrails. Het is goed denkbaar dat er voor voedsel meer budget wordt vrijgemaakt uit een van deze bronnen.

Hoe verder?

De komende twee jaar gaan we de activiteiten zoals beschreven in de uitvoeringsagenda uitvoeren. Daarnaast werken we voor toekomstbestendige landbouw aan een visie met daarin ook onze rol en positie met betrekking tot landbouw.

In 2026 zullen we de uitvoeringsagenda evalueren en herijken. In 2030 kijken we of we de tussendoelen hebben behaald en of we moeten bijsturen om de doelen voor 2050 te halen.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.